DE „STEELBAND", wonderlijke muziek met broze meeslepende klanken

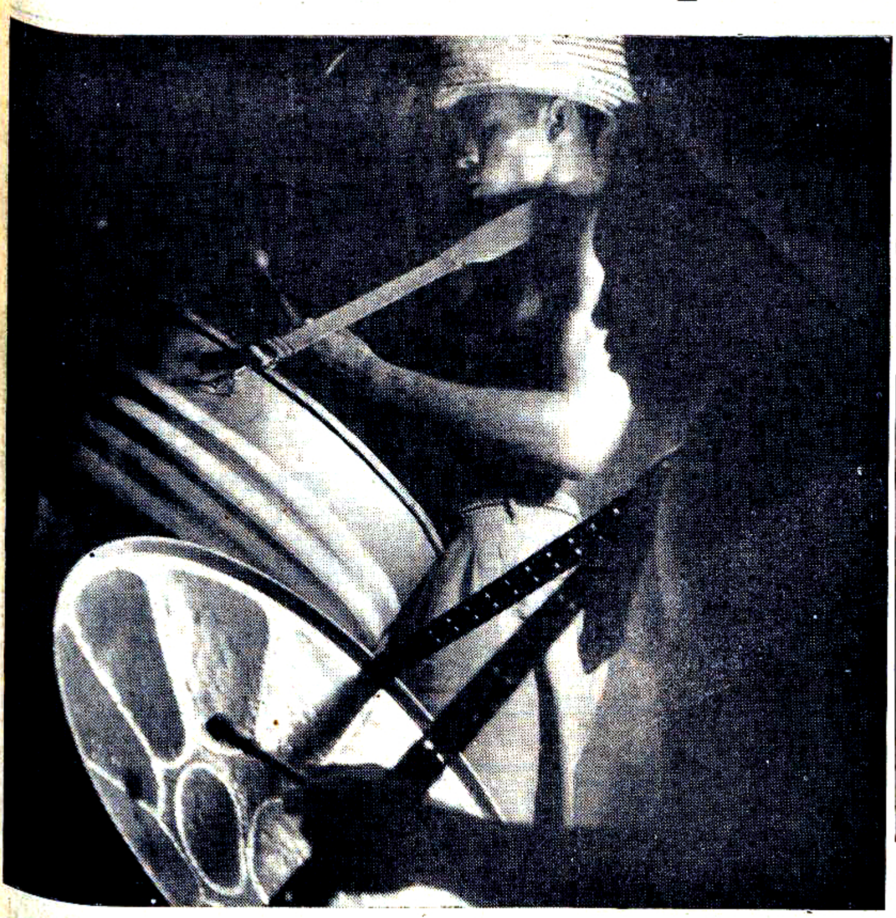

De laatste tijd komen de z.g. „Steelbands" er op onze eilanden (en trouwens in het hele Caraibische gebied) hoe langer hoe meer in. De conjunto's en orkesten zijn nog wel zeer populair, maar toch vindt daarnaast ook de vreemde muziek, welke op de tot muziek instrumenten omgebouwde oliedrums wordt voortgebracht, meer en meer belangstelling. Bij volksfeesten, wij denken nu vooral aan het Carnaval, kan men de „Steelbands" door de straten zien trekken, gevolgd door een grote groep enthousiastelingen. Zij zijn langzamerhand een onderdeel van de rijke muziekhistorie van West-Indië geworden.

De drum heeft een fijne sonore toon, als van een klok, die een geheel nieuw soort muziek heeft voortgebracht,, vol melodie en betovering, zij is bezig een belangrijke uitdrukkingsvorm van de West-Indische cultuur te worden.

In het Caraïbisch gebied zijn er honderden van deze Steelbands.. Elke drum stelt een muziekinstrument voor. Zij zijn piano's, violen en trompetten. Werd deze muziek tien jaar geleden minder gehoord dan tegenwoordig, en klonk het zo zuiver niet als nu, tegenwoordig is het geluid van de drums zo geperfectioneerd, dat er met gemak zowel een polonaise van Chopin als een calypso van Growler op gespeeld kan worden. De klank heeft zich meer en meer aangepast aan de rytmische mambo's en rumba's, doch verschillende steelbands streven ernaar, op symphonische hoogte te komen, zo zijn er al van meer dan dertig stukken (stukken van drums wel te verstaan!) waarin eens de rijke olie of petroleum opgeslagen stond.

De drums zijn verschillend in grootte, sommige ziet men tot over de helft „ingekort", andere reiken tot aan de heupen van de bespelers. Zij worden aan riemen om de hals gedragen en zijn meestal met de mooiste kleuren beschilderd. De muzikanten, als wij hen zo mogen noemen, slaan met een stokje, waaraan een rubberknopje, in een gracieuze beweging op de verschillende toongevende plaatsen van de drums. De meerderheid van deze drumbespelers komt van de Bovenwindse Eilanden, althans, degenen op Curaçao en Aruba. Meestal zitten er in de bands enkele personen van Trinidad. En nu wij het toch over Trinidad hebben, daar kan men te weten komen, wat de oliedrums betekenen in het leven van muzikale mensen.

In Port of Spain, op de weg van het vliegveld naar het hotel, moet men maar eens met de taxi-chauffeur praten over steelbands. Dan merkt men weldra, met een „autoriteit" op dit gebied te doen hebben, zoals trouwens iedereen in Trinidad er een blijkt te zijn. De taxichauffeur zal verklaren, dat eenieder in zijn land „now is crazy for the steelband". Hij zal schatten, dat er in Trinidad ongeveer een tweehonderd van die zonderlinge orkesten zijn. Tijdens de Carnavalsfeesten, ziet men ze bij dozijnen. Dan spelen de bands in hotels en restaurants en op de grote danspartijen.

Een andere Trinidiaan zal met trots beweren, dat de „Taspo All-Star Steel Band" met het „British Festival" naar Engeland is geweest en „the profes sors listened all day". Verscheidene andere bands zijn in Amerika al verschillende malen de gast geweest van televisie-stations. Ook hebben zij al concerten gegeven voor clubs.

De serieuze muziekliefhebbers onder de toehoorders van die concerten durven reeds met stelligheid beweren, dat eens de „pans" (zoals de taxichauffeur ze noemde) een belangrijke rol zullen spelen in de Symphonie-orkesten. Maar de steelbands schijnen meer dan de gewone moeilijkheden te hebben gehad, bij de poging, om ze door te laten gaan voor amusementsmuziekinstrument. Zo gaat het verhaal, dat een band eens bijna een televisieshow had gemist toen een douaneambtenaar in New York geen toestemming wilde geven om de „pans" als gewone muziekinstrumenten binnen te laten. Tenslotte noteerde hij, na enige aarzeling, de „pans" als oud-roest, waarna hij de band liet passeren. In Trinidad ziet men vaak een eenzaam meisje dansen op de rythmische tonen van de drummuziek. Geheel meegesleept door de exotische klanken, vergeet zij in gezelschap te zijn en dans of haar leven er van afhangt.

Op de achtergrond hoort men dan een zanger, onzichtbaar, zijn lied zingen in een volkomen overgave aan deze tonen van de Steelband, tonen, die toch gewoon door middel van een oude oliedrum voortgebracht worden.

Het eerste wat men over deze drums leert, is het zorgvuldig bewerken daarvan om een bijzondere partituur plaats in het orkest in te nemen; de „Ping Pongs" dragen de melodie, de „Tune Booms" horen thuis in de harmonie-sectie, terwijl de „Bass Booms" de rythmische ondertoon van de melodieën verzorgen. Hieruit begrijpe men dus, dat de drum in drie categorieën zijn te onderscheiden. Verder leert men, dat voor het omwerken van een oliedrum tot een muziekinstrument, de hand een een smid en het begaafde oor van de muiseus nodig zijn. Wanneer een steelbandspeler bijvoorbeeld een nieuwe „Ping Pongs" drum nodig heeft, kort hij zijn drum eerst tot vier duim van de grond in met een beitel. Het „trommelvel" wordt nu boven een vuur verhit, waarna hij deze met een klophamer bewerkt, totdat een gladde holling overblijft, met in het midden een diepte van twee duim.

Met witte verf tekent hij nu twee en dertig vakken, zodat het „trommelvel" een aangezicht krijgt als een bloemblaadje, vanaf de rand van de drum naar het midden. In het midden tekent hij langere „lussen". Dit zijn nu de onderscheidingen voor de verschillende noten.

Vervolgens hurkt de „maker" op de grond en met een hamer en tegenhouder, (een stuk ijzer, dat onder de t... op zijn plaats gehouden wordt) en een beitel „scheidt" hij de noten van elkaar. Het is een werkje, dat gemakkelijk lijkt, doch een ervaren hand vereist. Bovendien moet de maker van een muziekdrum een zuiver gevoel bezitten voor het vaststellen van de afscheidingen van de noten. Met de klophamer worden de noten hoog en laag van geluid gemaakt.

Bij de eerste ontdekking van het geluid, dat men door middel van drums kan voortbrengen, bestond er zogenaamd geen zuivere toon in de door de drummers gespeelde muziekstukken. Het was bekend, dat de drum twee toonhoogten konden voortbrengen, en het duurde jaren, voor er meer variatie kwam. Langzamerhand werden het vier, toen acht verschillende tonen, die zeer zuiver worden afgesteld.

In Trinidad gaan heel wat verhalen over de ontdekking van de mogelijkheden van een oliedrum. Vooral in John John Hill, een bekende volksbuurt in Trinidad, doen de meest uiteenlopende verhalen de ronde. Maar over een daarvan is men het toch wel eens.

Het verhaal gaat over een jongeman, die met een steen op een grote biscuit bus aan het „drummen" was, zuiver en alleen om de bodem uit het blik te slaan. Plotseling ontdekte hij, dat op verschillende andere plaatsen een geheel andere toon ontstond. Zo verder slaand met de steen, kreeg hij al spoedig vijf verschillende geluiden uit de bus,.

Na enige oefening kon hij het in Trinidad bekende lied „Mary had a little lamb" spelen. Waarop hij met zijn blik door de straten paradeerde en op zijn trommel het liedje speelde. Zoals het meestal gaat met een nieuwigheidje, kwamen er weldra anderen met dezelfde biscuitblikken op de straat om het met deze vreemde maar niet lelijke muziek ook eens te proberen. Toen men eenmaal ontdekt had, dat het materiaal van een drum beter bestand was tegen het onophoudelijk slaan op de bovenkant, was hiermee het drum-muziekinstrument geboren. Tegenwoordig kan men zich in Trinidad geen Carnaval voorstellen zonder de Steelband. Er zijn er daar reeds honderden.

Op Curaçao zijn de steelbands over bekend. Vooral op Suffisant vindt men er verschillende. Op Aruba, evenals op andere eilanden van de Nederlandse Antillen, bestaan zij eveneens. Met de medewerking van deze bands zal ook hier het Carnaval eens tot een volksfeest kunnen uitgroeien.